

Adam Zadroga

Recenzja książki "Zrozumieć kryzys finansowy. Przyczyny, skutki, interpretacje"

Zarządzanie Zmianami : zeszyty naukowe nr 2, 70-72

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

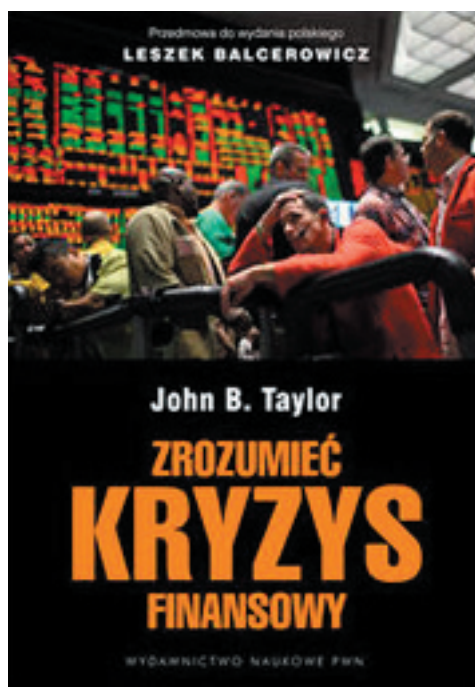
Adam Zadroga*

Recenzja książki Johna B. Taylora „Zrozumieć kryzys finansowy. Przyczyny, skutki, inter- pretacje”

Kryzys finansowo-gospodarczy, z którym świat boryka się od 2007 roku, skłonił wielu naukowców do przeprowadzenia badań i publikacji ich wyników oraz wyrażenia własnych opinii na temat źródeł powstania, przebiegu, skutków i sposobów przezwyciężenia tego kryzysu. Z taką sytuacją mamy do czynienia w przypadku książki Johna B. Taylora, który jest ekspertem do spraw ekonomii monetarnej i międzynarodowej, profesorem ekonomii na Uniwersytecie Stanforda, najwyższej klasy doradcą czynnie zaangażowanym w prowadzenie polityki publicznej, laureatem wielu prestiżowych nagród i wyróżnień, twórcą tzw. reguły Taylora dotyczącej prowadzenia polityki pieniężnej.

Zasadnicza treść publikacji podzielona jest na pięć rozdziałów, w których autor stara się odpowiedzieć na kilka podstawowych pytań: Co spowodowało kryzys finansowy? Co przedłużyło jego trwanie? Dlaczego kryzys pogłębił się po roku od jego rozpoczęcia? Następnie Taylor pokazuje, co dobrze sprawdzało się przez dwie dekady poprzedzające kryzys. Na końcu podejmuje się analizy wyjątkowego zjawiska, które nastąpiło w sierpniu 2007 roku, a które określa poetyckim zwrotem: „Dlaczego

czarny łabędź wylądował na rynku pieniężnym w sierpniu 2007 roku?”. Cennym uzupełnieniem pracy, obok przedmowy prof. L. Balcerowicza i epilogu, jest zestaw

John B. Taylor, *Zrozumieć kryzys finansowy. Przyczyny, skutki, interpretacje*. Tłum. Ł. Goczek, PWN, Warszawa 2010.

* Adam Zadroga — Niestacjonarne Studia Doktoranckie w Kolegium Ekonomiczno-Społeczne SGH w Warszawie.

pytań (wraz z odpowiedziami), które zrodziły się u czytelników na kanwie lektury książki i publicznych wystąpień autora. Ten fragment stanowi ciekawe forum wymiany spostrzeżeń, komentarzy i dopowiedzeń do omawianego problemu.

W zasadniczym wątku swoich analiz (trzy pierwsze rozdziały) Taylor pokazuje, w jaki sposób wiele decyzji rządu (działań i interwencji) „wykoleiło” gospodarkę z właściwych torów. Decyzje te spowodowały zwiększenie niepewności (wzrost ryzyka), które w konsekwencji przyniosły całej gospodarce duże szkody. Taylor wskazuje jednocześnie, że te działania i interwencje miały niewielkie lub wręcz nie miały żadnego odniesienia do teorii ekonomii czy życia gospodarczego kraju. Autor dowodzi, że problemy na rynku pieniężnym były bardziej związane z ryzykiem niż z brakiem płynności. Jest to główna teza, którą Taylor stawia w swojej pracy i w sposób naukowy ją udowadnia. Twierdzi, że „głównym problemem w obecnym kryzysie było i jest obciążenie bilansów instytucji finansowych «toksycznymi» aktywami [co jest rezultatem] wcześniejszych błędnych decyzji kredytowych.” Natomiast „interwencje skupione na dostarczaniu do sektora finansowego jak największej ilości płynnych środków była oparta na błędnej analogii do Wielkiego Kryzysu.” To pokazuje, że „samo dodawanie pieniędzy bez naprawy instytucji finansowych nie jest w stanie stworzyć podstawy dla trwałego i silnego ożywienia gospodarki.” (s. 15).

Taylor ciekawie przedstawia również przyczyny (w formie scenariusza wydarzeń), które doprowadziły do kryzysu. Pokazuje, że to „nadmierne obniżenie stóp procentowych przez FED po 2001 r. wywołało przyspieszony wzrost kredytu, który z kolei przyczynił się do nadmiernego wzrostu cen, [a w efekcie] bańki mieszkaniowej w tym

kraju. [To właśnie] jej pęknięcie w 2007 r. było detonatorem kryzysu finansowego.” (s. 13). Autor wskazuje też mechanizmy ekonomiczne, które doprowadziły do rozprzestrzenienia się tych przyczyn na resztę świata. Chodzi bowiem o to, że „zbyt niskie stopy procentowe w Stanach Zjednoczonych tworzyły presję na banki centralne w innych krajach i regionach (...), aby i tam nadmiernie obniżyć koszty kredytu.” (s. 16). Autor wskazuje też rolę innych przyczyn kryzysu finansowego w Stanach Zjednoczonych, a w tym — presji politycznych na udzielanie kredytów mieszkaniowych dla osób o małej wiarygodności kredytowej. To ważna uwaga, gdyż bez większej przesady można stwierdzić, iż rola błędów w polityce władz publicznych w doprowadzeniu do obecnego kryzysu była znacząca.

Przy tej okazji należy zauważyć, że pewną słabością tej publikacji jest niemal zupełne pominięcie roli błędów i nadużyć sektora prywatnego w doprowadzeniu do kryzysu (tylko jedno z pytań na końcu książki podejmuje tę kwestię). A ocenia się przecież, że w tamtym czasie m.in. wskaźniki lewarowania stały się zbyt wysokie, menedżerowie w dużych instytucjach finansowych porzucili dobrze sprawdzające się zasady zarządzania ryzykiem, za mało było dywersyfikacji ryzyka z dala od ryzyka niezależnego od cen domów, niektórzy wprost stosowali oszukańcze praktyki (Madoff i inni).

Od strony formalnej książkę również należy ocenić bardzo pozytywnie. Prezentuje wysokie walory naukowe. Taylor stawia konkretne tezy i udowadnia je przy pomocy naukowych metod. Jego wywody są klarowne i podbudowane analizami empirycznymi (liczne wykresy, modele). Podczas lektury drażni trochę przesadne „skupienie Taylora na samym Taylorze”. Zbyt częste podkreślanie własnego autorytetu (niekwestionowanego) i zasług dla teorii ekonomii i praktyki

gospodarczej budzi trochę niesmak. Nie umniejsza to jednak merytorycznej wartości recenzowanej pracy.

Podsumowując trzeba zauważyć, że z całą pewnością nie ma prostej odpowiedzi na pytanie o kryzys. Książka Taylora w sposób bardzo kompetentny i rzetelny ukazuje jeden z możliwych scenariuszy, bardzo prawdopodobny, aczkolwiek wydaje się, że przyczyny były dużo bardziej złożone i obejmują dużo więcej czynników, zjawisk, aspektów, niż tylko te związane z polityką monetarną. Warto chociażby wskazać tu dość często podnoszone w kontekście kryzysu aspekty etyczne czy psychologiczne, które są przecież w sposób oczywisty powiązane z „magią” pieniądza. Pieniądz rodzi silne emocje, skłania do skrajnych postaw, łącznie z nieopanowaną chciwością, pazernością i bezwzględnością. Bywa, że zaślepia ludzkie umysły i sumienia, sprawiając, że funkcjonowanie w świecie finansów może prowadzić do nieliczenia się z szerszymi skutkami dla społeczeństwa i konkretnych ludzi.

Mając na uwadze powyższe uwagi, można wyrazić nadzieję, że publikacja Johna B. Taylora, stanowiąc ważny głos w dyskusji nad źródłami, przebiegiem i kierunkami rozwiązań obecnego kryzysu finansowego, stanie się dla potencjalnego czytelnika obfitym źródłem wiedzy o decyzjach w sferze polityki monetarnej, które przyczyniły się do współczesnych problemów gospodarczych. Skłoni też go do dalszych i szerszych poszukiwań w zakresie teorii ekonomii, której nie są przecież obce rozważania na temat wartości i zasad etycznych kierujących postępowaniem człowieka w obszarze gospodarki i finansów.